

Waarschuwende prediking

Lezing uit de profeten: Jeremia 32:37-42.

Lezing uit de apostolische brieven: 1 Korintiërs 10:1-13.

Geliefde gemeente,

Het apostolische stukje dat voor deze zondag op het leesrooster staat, 1 Korintiërs 10:1-13, is een ernstige waarschuwing voor de jonge christelijke gemeente in de Griekse havenstad Korinthe. Paulus zegt eigenlijk, in ieder geval tegen een aantal van de christenen daar, zoals een strandwacht die de zee en het weer goed kent: als jullie op deze manier nu de zee opgaan of de zee in gaan, gaat het niet goed met jullie aflopen. Of anders gezegd: als je je leven inricht zoals jullie doen, dan loopt het fout af. Dan loop je ook bij God tegen de lamp, hoezeer jullie ook menen godsdienstig te zijn. Dit gaat God niet pikken. Hiervoor gaat God jullie straffen.

Wij zijn zulke predicaties niet meer zo gewend. Strenge vermaningen, moralistische vingertjes, het is eerder een associatie met kerk en geloof waarvan we juist afstand willen nemen. Van de week had ik op kantoor – ik geef tegenwoordig leiding aan het landelijk bureau van de kerkrentmeesters – een mevrouw uit Duitsland aan de lijn, een Nederlandse die voor een kerkbetrokken Duitse vriendin informatie wilde over hoe in Nederland wordt omgegaan met overvloedige kerkgebouwen. Of ze zelf ook bij de kerk betrokken was, vroeg ik. Ja, ze was gereformeerd, maar ze haastte zich er meteen aan toe te voegen: ontspannen gereformeerd hoor, ze moeten mij niet meer gaan vertellen hoe het zit en hoe het moet. Precies dat. Ze moeten mij niet gaan vertellen hoe het zit en hoe het moet. En dan ook nog eens dreigen met een straffende God. Brrr.

Graag ontspannen christelijk, dan voelen we ons er misschien nog een beetje bij thuis. Het moet wel leuk en ontspannen blijven in de kerk, nietwaar.

Maar toch, we lezen dezelfde bijbel, en boren dezelfde traditie aan, en we willen het ook wel ter harte nemen. Maar hoe?

Korinthe is een Griekse havenstad, precies bij het smalle nekje waar het grote zuidelijke schiereiland Peloponesos vast zit aan het vasteland. Je kunt vanaf Efeze en Alexandrië natuurlijk om Griekenland heen varen naar Italië en Rome, maar het leven van Paulus zelf illustreert dat je dan met name in de winter nog behoorlijk in moeilijkheden kunt komen. Dus dan is het handiger om je goederen naar Korinthe te varen, en ze daar over de landengte over te laten slaan, om ze dan weer verder te laten gaan over zee. Veel veiliger vaarwegen.

Havenstad, Grieks, een jonge christelijke gemeente, met voornamelijk, of bijna alleen christenen met een niet-Joodse achtergrond, dat is Korinte.

Paulus heeft een sterke band met die gemeenschap. Hij stond aan de wieg van haar bestaan. Hij verbleef er een aantal keren voor een langere periode. Hij is ook met hen in correspondentie. Hij maakt melding van meer brieven die we niet in de bijbel vinden. Hij is duidelijk met hun lot begaan.

Nu gebruikt hij een voorbeeld uit de geschiedenis van de Israëlieten. Hij noemt ze 'onze vaders', in onze bijbelvertaling wat gender-neutraler vertaald, als onze 'voorouders'. Niet omdat ze er werkelijk van afstammen, want de gemeente van Korinthe bestaat voornamelijk uit zogeheten 'heidenchristenen', dus christen met een niet-Joodse achtergrond. Maar in spiritueel opzicht kun je spreken van één geschiedenis van God met zijn volk. Hij gebruikt steeds het woord '*typos*' als hij het heeft over de Israëlieten, zij zijn een voorbeeld. Zoals zij waren, zijn wij nu ook, het is kennelijk

typisch voor het volk van God: net in een nieuw bestaan geplaatst door de Uittocht uit Egypte, maar dan niet meteen in het Beloofde Land, nee eerst onderweg. En onderweg vallen ze zomaar uit hun rol als bevrijde, vertrouwende en op God gerichte mensen. En zo zijn jullie nu ook, als net bekeerde christenen, zegt Paulus: het geloof enthousiast aangenomen, maar daarmee nog niet meteen in het Koninkrijk van God, we hebben nog een hele weg te gaan door het concrete leven, met alle risico's en vragen. Dus onderweg. En kijk nu, jullie zijn nog maar net op weg, en er is van alles in jullie gemeente aan de hand waar een godsmens niet echt blij van wordt.

Pas op: als je zo doorgaat, dan keert God zich ook van jullie af, zoals hij het deed van die Israëlieten, die – weliswaar met Mozes mee – gingen door de Rode Zee, en die voorttrokken onder de beschermende macht van wolkkolom en vuurkolom, dus zeg maar onder de beschermende macht van God zelf, en die ook aten en dronken van wat God te eten en te drinken gaf, zelfs water uit een rots te midden van een woestijn, denk maar dat die rots net was als Christus die met ons mee wil trekken in ons leven en die ons laat delen in de liefde en de nabijheid van God, zeg maar: het levende water van nu in geestelijke zin: de Heilige Geest. Dus dat kregen ze allemaal van God, maar desondanks gingen ze heel snel dingen doen die niet deugden.

Drie voorbeelden uit die woestijntijd, noemt hij: een voorbeeld van massale ontucht, een soort verkrachtingspartij, een voorbeeld van massale afgoderij – het gouden kalf - en een voorbeeld van massale rebellie tegen het leiderschap van Mozes. En je kunt een hoop zeggen van God. Zijn barmhartigheid en zijn goedertierenheid zijn eindeloos veel groter dan zijn toorn, horen we in de psalmen. Maar de God van de bijbel, zowel van het Oude testament als van het Nieuwe testament kan dus wel degelijk ook toornen, boos en verontwaardigd zijn. Of anders gezegd: God is geen doetje die

alles maar best vindt, geen Eli op zijn krukje, die nooit een grens trekt. Nee God neemt ons in ons grensoverschrijdende gedrag serieus. Zelfs als we leven van zijn genade, van zijn bevrijding en zijn vergeving. Juist dan kan het niet zo zijn, dat jij de conclusie trekt: oh, dan kan ik dus aanrommelen wat ik wil, want is sta in de christelijke vrijheid. Denk nou niet dat je daar boven staat, nee: wie meent stevig overeind te staan, zie toe dat hij of zij niet valle. Hoogmoed komt zomaar voor de val, zeggen wij dan.

Tja en daar zitten wij dan. Op Ameland. Wat moeten we ervan denken anno 2017? Van zo'n apostolische vermaning?

Wat was er eigenlijk allemaal in de hand in die christengemeente van Korinte? Heel veel. Laat ik me maar eens beperken tot de drie grote thema's die in de eerste negen hoofdstukken van de brief opspelen: polarisatie, sexualiteit en de omgang met een afgodische omgeving.

Paulus begint heel aardig en complimenterend. Maar daarna gaat het snel los op het punt van de verdeeldheid. Ik ben van Paulus, ik ben van Petrus, ik ben van Apollos. Er is een diepe verdeeldheid. Paulus gaat meteen daarop spreken over de dienstbaarheid van Jezus. Jezus is toch onze basis. En Jezus liet zich kruisigen. Hij maakte zich niet groot, maar klein, en juist daardoor is hij groot. Gaan we nu onszelf en onze richting en onze visies op de borst kloppen? Kappen daarmee: wie roemen wil, roeme in de Heer, die zonder aanzien des persoons een ieder aanvaardt in zijn liefde. Polarisation heeft altijd iets eigenwilligs en eigenwijs: weten hoe het zit, en weten hoe het moet! Niet erkennen dat ook de ander misschien iets bijdraagt aan jouw leven of aan het geheel.

Vervolgens bespreekt Paulus vanaf hoofdstuk 6 van alles en nog wat waarin steeds iets opduikt van ongebreidelde begeerte. In oudere vertalingen, maar ook in de Naardense bijbel, vind je dan steeds het woord 'hoererij'. Bij ons in NBV

2004: 'ontucht'. In de Bijbel in gewone taal, staat steeds 'verboden seks'. Maar ja wat is dat? Paulus geeft er voorbeelden van die voor ons soms meer soms niet meer zo plausibel zijn. Maar ondertussen snappen we wel dat hier een echt punt kan liggen qua lifestyle, ook al hebben we het in veel kerken er liever niet te veel meer over, omdat seks en relaties privékwesies zijn, en ieder er anders over denkt. Juist genderkwesies, en die hebben allemaal ook met seksualiteit te maken, leiden vaak tot polarisatie, nietwaar?

Maar zou je er toch niet ook op een ontspannen manier als christenen over moeten praten, of over na moeten denken? Korinte was Grieks: juist de Grieks-Romeinse cultuur was een *body-culture*. En havenstad: veel mannen met hun ziel onder hun arm en prostitutie: seks met een ander, maar geheel losgemaakt van relatie van intimiteit, laat staan van huwelijk en trouw. Juist onder de wat vrijgevochtenere christenen van Korinte had rond de lichamelijke de idee post gevat: als je gaat geloven is dat een geestelijke zaak, en dan maakt het eigenlijk niet uit wat je met je lichaam doet, of je nu ongezond leeft of met jan en alleman naar bed gaat, het gaat toch ten onder. Maar Paulus laat zien, en komt er later op terug in zijn brief: juist dat wij geloven dat Jezus lichamenlijk opstond uit het graf, betekent dat bij God het lichaam er wel degelijk toe doet. Weet je niet dat ook jouw lichaam, jouw concrete leven, een tempel is van de Heilige Geest, en dat ook eten en drinken, genotsmiddelen, slapen en vrijen, werken en sporten, genieten en ontspannen er toe doen, en dat je ook daarmee laat zien, of je een integer en liefdevol mens bent, een kind van God en een volgeling van Jezus in plaats van alleen maar een egoïstische of eigenwijze hedonist?

Het laatste wat Paulus aan de orde stelt voorafgaande aan zijn waarschuwing in 1 Korintiërs 10 is de vraag waar je gezien wil worden, waar je wel en waar je niet aan meedoet, en hoe je

daarin rekening houdt met anderen. Er waren issues: mag je vlees eten uit de slagerijen van heidense tempels, vlees van offerdieren dus. Wil je gezien worden bij feestjes in en rond die tempels. Waar heb je als christen niks te zoeken, maar ook: als jij dan al vindt dat het wel kan, maar een medechristen vindt dat lastig, hoe houd je dan rekening met elkaar?

Hoe gaan we er nu mee om? Met deze hele boodschap van Paulus?

Welnu, laten we in ieder geval beseffen, dat de zaken die hij aanstipt ook nu – zij het op een andere manier – spelen. Polarisatie in de samenleving speelt eerder meer dan minder. En ook binnen en tussen kerken is het er nog.

Ook issues rond seksualiteit en gender, lichamelijkeid en genotszucht zijn volop aan de orde, ook in onze tijd. Wat is gezond of ongezond, wat is verslaafachtig en puberaal en wat is vrij en volwassen? Laten christenen, ook ontspannen christenen, daar niet met een boog omheen moeten lopen. Maar laten we erover praten en over nadenken, en ook in alle bescheidenheid en liefde durven iets te vinden: wat is goed, wat is minder goed, en waar ga je zelf of gaan we als samenleving grenzen over die niet kunnen, die we niet moeten willen.

En vraag je eens af waar voor jou voor u, als je christen bent, het christen-zijn daarin een rol speelt. Maar ook de vraag: waar wil je wel en waar wil je niet gezien worden, als integer mens, als liefdevol mens, als christen. Afgoderij, wereldgelijkvormigheid: het lijken van die grote, ouderwetse, afgesleten, religieuze termen van dominees in zwarte pakken uit zware kerken. Toch wil ik onszelf vandaag uitdagen om er nog eens onbevangen over na te denken. Waar doe ik mee omdat iedereen het kennelijk doet, terwijl ik weet dat er kanten aan zitten die niet deugen. Of waarom wéét ik best hoe het zit en hoe het moet met sommige zaken in het leven en in

de wereld, en hoeft een ander dat mij – zeker niet met een opgestoken vinger – echt niet te vertellen, maar lukt het mij toch niet om dat inzicht om te zetten tot een nieuwe praktijk in mijn leven? Zijn onze vaste patronen dan zo sterk, is onze hang naar 'lekker je zelf zijn' te groot?

Paulus zegt: lieve Korintiërs: al trekt het nog zo hard aan je: vertrouw toch op de kracht van God in je leven. Jullie bidden elke week: leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Bid en werk. Breng het in de praktijk. Blijf bij wat niet okay is uit de buurt. Hij is getrouw, Hij zal niet laten gebeuren, dat jullie boven vermogen beproefd worden. Hij zal met de beproeving ook voor de uitkomst zorgen. Jullie kunnen het. Geloof me.

Amen

Lied: Gezang 837: 1,2,4 ('Iedereen zoekt U, jong en oud')

Preek, gehouden in de morgendienst in de Hervormde Gemeente Ameland, 13 augustus 2017, achtste zondag van de zomer